

Warsztaty Wspólnoty energetyczne - modele i formy obywatelskiej społeczności energetycznej – korzyści wynikające z założenia spółdzielni energetycznej, oraz rola i miejsce samorządu regionalnego w zakresie wsparcia spółdzielni energetycznych jest pierwszym modulem całości projektu „LEading coopErAtion toWArdS energy communities policies tackling energy povertY” (**LEEWAY**) współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Interreg Europa.

Warsztaty miały na celu:

- Zrozumienie idei wspólnot energetycznych i różnych modeli ich działania
- Przedstawienie korzyści płynących z założenia spółdzielni energetycznej
- Omówienie roli samorządu regionalnego w zakresie wsparcia wspólnot energetycznych
- Wymiana doświadczeń i budowanie sieci kontaktów wśród uczestników

Podczas warsztatów poruszono następujące tematy:

- Przedstawienie różnych modeli działania wspólnot energetycznych i ich struktur prawnych
- Zrozumienie ekonomicznych, społecznych i ekologicznych korzyści płynących z funkcjonowania spółdzielni energetycznych
- Omówienie mechanizmów wsparcia oferowanych przez samorządy i ich roli w promowaniu wspólnot energetycznych

Podczas warsztatów uczestnicy mieli okazję pracować nad różnymi ćwiczeniami:

- Burza mózgów: Co rozumiemy przez wspólnotę energetyczną?
- Ćwiczenie interaktywne – analiza przypadków w Polsce i zagranicą
- Dyskusja otwarta – Jakie wyzwania widzą uczestnicy? Czyli identyfikacja barier i potencjalnych problemów, oraz wspólne poszukiwanie rozwiązań
- Ćwiczenie – rekomendacje dla samorządu, w których uczestnicy w grupach opracowali propozycje działań, które ich lokalny samorząd mógłby wdrożyć

Rozwiązania wypracowane przez uczestników warsztatów:

1. Zwiększenie liczby pracowników merytorycznych i praktyków

Uczestnicy zwrócili uwagę na brak odpowiedniego zaplecza kadrowego w instytucjach publicznych i organizacjach wspierających energetykę obywatelską. Postulowano:

- zatrudnianie specjalistów z zakresu energetyki, prawa, ekonomii i zarządzania projektami
- budowanie interdyscyplinarnych zespołów doradczych przy urządach marszałkowskich, gminnych i powiatowych
- włączenie praktyków – osób z doświadczeniem w zakładaniu i prowadzeniu wspólnot energetycznych – jako mentorów i konsultantów

2. Działania edukacyjne i informacyjne

Zgłoszono potrzebę stworzenia szerokiego programu edukacyjnego skierowanego zarówno do obywateli, jak i do samorządów, oraz lokalnych liderów. Obejmuje on:

- materiały drukowane: broszury, ulotki, przewodniki informacyjne tłumaczące zasady działania wspólnot energetycznych i korzyści z nich wynikające
- szkolenia i warsztaty: praktyczne zajęcia dla mieszkańców, urzędników i lokalnych liderów, prowadzone przez ekspertów i praktyków
- warsztaty wyjazdowe i wizyty studyjne: prezentacje istniejących spółdzielni energetycznych w Polsce i za granicą, które mogą służyć jako inspiracja
- komunikacja w mediach społecznościowych: kampanie informacyjne pokazujące dobre praktyki, wywiady z liderami, relacje z działań i sukcesy wspólnot

3. Nawiązanie współpracy z biznesem

Zidentyfikowano dużą potrzebę współpracy z sektorem prywatnym w celu:

- pozyskiwania know-how technologicznego i organizacyjnego
- wspólnego inwestowania w infrastrukturę energetyczną (np. farmy PV, magazyny energii, inteligentne sieci)
- tworzenia modeli partnerstw publiczno-prywatnych z udziałem spółdzielni energetycznych
- budowy lokalnych łańcuchów wartości, w których lokalni wykonawcy, dostawcy i usługodawcy są angażowani w realizację projektów energetycznych

4. Lobbying i zmiany legislacyjne

Wskazano potrzebę bardziej aktywnego wpływu na kształt przepisów dotyczących wspólnot energetycznych, poprzez:

- tworzenie koalicji interesariuszy (samorządów, NGO, środowisk naukowych) działających na rzecz zmiany prawa

- prowadzenie dialogu z decydentami na poziomie krajowym – rządem, ministerstwami i parlamentarzystami
- wypracowanie konkretnych propozycji uproszczeń prawnych (np. skrócenie procedur rejestracji spółdzielni, uproszczenia w dostępie do sieci, możliwość agregacji energii)

5. System zachęt finansowych powiązanych z wkładem własnym

Jedną z najciekawszych propozycji była koncepcja wprowadzenia systemu dotacyjnego opartego na zasadzie: Im większy wkład własny społeczności, tym większe wsparcie dotacyjne.

Taki model miałby na celu:

- premiowanie zaangażowania obywatelskiego i współfinansowania inicjatyw lokalnych
- zwiększenie poczucia odpowiedzialności i współwłasności wspólnot energetycznych
- optymalizację wykorzystania środków publicznych poprzez koncentrację na projektach z wysokim potencjałem realizacyjnym i społecznym

System ten mógłby być implementowany zarówno na poziomie regionalnym (np. w ramach RPO) jak i krajowym (np. w programach NFOŚiGW) z wykorzystaniem punktacji preferencyjnej, lub dodatkowych premii finansowych.

Podsumowanie

Warsztaty potwierdziły duże zainteresowanie rozwojem wspólnot energetycznych jako narzędzia transformacji energetycznej z udziałem obywateli. Wypracowane rekomendacje pokazują potrzebę systemowego podejścia, łączącego edukację, wsparcie eksperckie, współpracę z sektorem prywatnym, oraz działania legislacyjne i finansowe.

Kluczową rolę w realizacji tych działań mogą odegrać samorządy – jako liderzy i koordynatorzy procesów wspólnotowej transformacji energetycznej.